

โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

1. ความเป็นมา

การใช้เทคโนโลยีการเกษตร หรือนวัตกรรมที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร ที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตและสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นเศรษฐกิจการผลิต ภาคการเกษตร โดยจำเป็นต้องมีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์การวิจัยและพัฒนาภาคการเกษตร ที่เป็นแหล่งบริการความรู้เฉพาะด้านกับเกษตรกร เป้าหมาย ที่จะต้องนำความรู้ วิทยาการใหม่ และการบริการทางวิชาการโดยอาศัยช่องทาง (Channel) ต่างๆ ที่สามารถให้บริการตรงความต้องการ และทันต่อเหตุการณ์ การจัดตั้งคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้การบริการทางวิชาการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีบรรลุผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังเร็วขึ้น ซึ่งการดำเนินงานในรูปแบบนี้ จะเป็นการบูรณาการนักวิชาการแต่ละสาขา ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ โดยอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์เข้าช่วยในการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถเคลื่อนที่เข้าไปได้ทุกจุด สร้างแรงดึงดูดใจจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นการกระตุ้นเกษตรกรให้เกิดการตื่นตัว และยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี

ในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงมีพระชนมายุครบ 50 พรรษา ในปีพุทธศักราช 2545 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ขอพระราชทานุญาตจัดทำโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ กราบบังคมทูลถวาย และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงรับโครงการดังกล่าวไว้ในพระราชานุเคราะห์ และทรงพระราชทานพระราชานุญาตให้เชิญพระนามาภิไธยย่อไว้ในเครื่องหมายตราสัญลักษณ์โครงการ

2. การสนองพระราชดำริฯ / การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร โดยสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 และหน่วยงานเครือข่าย ได้เข้าไปร่วมดำเนินการในกิจกรรมของคลินิกพืช ซึ่งมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาด้านการผลิตพืชของเกษตรกร

3. วัตถุประสงค์

3.1 วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

1. เพื่อให้บริการแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรได้อย่างรวดเร็ว และทันเหตุการณ์
2. เพื่อบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิชาการ หน่วยงานส่งเสริม และศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการพัฒนาฟื้นฟูเกษตรกรให้สามารถทำการผลิตทางการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน รวมไปถึงการแก้ปัญหาาร่วมกัน

3.2 วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนองงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

1. เพื่อให้งานวิจัยพัฒนาและงานบริการวิชาการจัดการไร่นา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพการผลิต ช่วยสนับสนุนกระบวนการบริหารงานเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร ช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้เกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

2. เพื่อสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างงานวิชาการ หน่วยงานส่งเสริม และศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการรณรงค์ฟื้นฟูเกษตรกร และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

4. พื้นที่เป้าหมาย

4.1 พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

พื้นที่ 7 จังหวัด ภาคใต้ตอนล่าง (จ.สงขลา ตรัง พัทลุง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

4.2 พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร สวพ.8)

พื้นที่ 7 จังหวัด ภาคใต้ตอนล่าง (จ.สงขลา ตรัง พัทลุง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

5. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

5.1 หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

กรมส่งเสริมการเกษตร

5.2 หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

5.2.1 สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8

5.2.2 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา

5.2.3 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพัทลุง

5.2.4 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรตรัง

5.2.5 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปัตตานี

5.2.6 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา

5.2.7 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

6. งบประมาณที่ได้รับ

6.1 งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ปี 2553 ได้รับจัดสรรงบประมาณ 400,000 บาท

6.2 งบอื่นๆ (ระบุ)

ไม่มี

7. ผลการดำเนินงาน

7.1 ผลการดำเนินงานคลินิกเกษตร

1. ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด (คลินิก 05)

ลำดับ	จังหวัด	แผน	ผล	% การดำเนินงาน
1	สงขลา	70	70	100
2	พัทลุง	60	66	110
3	ตรัง	60	60	100
4	นราธิวาส	60	60	100
5	ปัตตานี	60	60	100
6	ยะลา	60	60	100
7	สตูล	60	60	100
รวม		430	436	

2. ข้อมูลการขอรับคำปรึกษาของเกษตรกรรายจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	ปัญหาในการขอรับบริการ
1	สงขลา	1. ปัญหาโรคและแมลงในพริก 2. หนอนทำลายพืชผัก 3. เพลี้ยทำลายถั่วฝักยาว 4. หนอนขนเปลือกกลองทอง
2	พัทลุง	1. ปัญหาโรคและแมลงในพริก 2. ปัญหาเพลี้ยทำลายข้าว 3. ปัญหาแมลงทำลายถั่วฝักยาว 4. หนอนแมลงทำลายพืชผัก
3	ตรัง	1. เปลือกยางแห้งในหน้าแล้ง 2. ยางเน่าในหน้าฝน

ข้อมูลการขอรับคำปรึกษาของเกษตรกรรายจังหวัด (ต่อ)

ลำดับที่	จังหวัด	ปัญหาในการขอรับบริการ
4	นราธิวาส	1. หนอนและแมลงทำลายพืชผัก 2. หนอนแมลงทำลายไม้ผล 3. โรคในยางพารา
5	ปัตตานี	1. โรคและแมลงในพืชผัก
6	ยะลา	1. อาการเปลือกแห้งในยางพารา 2. หนอนชอนเปลือกลองกอง
7	สตูล	1. โรคและแมลงในพริก 2. หนอนชอนเปลือกลองกอง/ผลร่วงและต้นไม่สมบูรณ์ 3. ทูเรียม โคนเน่า/ผลเน่า/ต้นเหี่ยวและตาย 4. หนอนเจาะฝักและลำต้นข้าวโพด 5. การขอความรู้เพิ่มเติมในระบบการปลูกพืชเพื่อนำไปปรับปรุงพื้นที่เกษตรของเกษตรกร

7.2. กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

7.2.1 แปลงต้นแบบ / แปลงสาธิต

ไม่มี

7.2.2 การฝึกอบรม

ไม่มี

7.2.3 การผลิตสื่อ / วัสดุทัศนูปกรณ์

จัดทำโปสเตอร์ชนิดเคลื่อนที่ได้ (Roll up) ดังนี้

1. โรคลองกอง และการป้องกันกำจัด
2. แมลงศัตรูลองกอง และการป้องกันกำจัด
3. โรคผักและการป้องกันกำจัด
4. ศัตรูพริก และการป้องกันกำจัด
5. ศัตรูยางพารา และการป้องกันกำจัด
6. โรค แมลง ไร และสัตว์ศัตรูเห็ด

จัดทำแผ่นพับ จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

1. โรคผักและการป้องกันกำจัด
2. ศัตรูพริกและการป้องกันกำจัด

7.2.4 การจัดนิทรรศการ

ไม่มี

7.2.5 ศึกษาดูงาน

ไม่มี

7.3 กิจกรรมผลิตและการขยายพันธุ์พืช

ไม่มี

7.4 กิจกรรมประสานงาน ติดตามและประเมินผล

ไม่มี

8. ปัญหา / อุปสรรค

1. ขาดแคลนงบประมาณในการออกพื้นที่เพื่อให้บริการวิชาการแบบต่อเนื่อง (คลินิก 05)
2. ขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำสื่อเพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกร
3. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงานจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ
4. ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น โรคพืช กีฏวิทยา และปฐพีวิทยา
5. ไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบวิเคราะห์ เบื้องต้น ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
6. แผนที่ตั้งคลินิกเกษตรในแต่ละครั้ง ไม่ชัดเจน
7. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนน้อย

ภาพที่ 1 กิจกรรมการออกหน่วยคลินิกเกษตรเคลื่อนที่

ภาพที่ 2 การผลิตสื่อให้ความรู้

ภาพที่ 3 การให้บริการวิชาการต่อเนื่อง (คลินิก 05)